

## XOR IJROCHILIGI SAN'ATI VA HOZIRGI KUNDAGI MUAMMOLARI

Abdullaeva Ra'noxon Rasulovna

Sherali Jo'raev nomidagi musiqa va san'at oliy maktabi,

“Xor dirijyorligi” bo‘limi o‘qituvchisi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18281653>

**Annotatsiya.** Mazkur maqolada xor ijrochiligi san'atining tarixiy va estetik asoslari, jamiyat ma'naviy hayotidagi o'rni hamda zamonaviy davrdagi dolzarb muammolari ilmiy jihatdan tahlil qilinadi. Xor san'atining jamoaviy ijrochilik shakli sifatidagi tarbiyaviy, madaniy va pedagogik ahamiyati ochib beriladi. Tadqiqot natijalari hozirgi globallashuv, ommaviy madaniyat va raqamli texnologiyalar sharoitida xor ijrochiligi bir qator tizimli muammolarga duch kelayotganini ko'rsatadi. Ushbu muammolarni bartaraf etish bo'yicha ilmiy-amaliy takliflar ilgari suriladi.

**Kalit so'zlar:** xor ijrochiligi, musiqa san'ati, jamoaviy ijro, madaniyat, musiqiy ta'lim, zamonaviy muammolar.

**Аннотация.** В статье проводится научный анализ искусства хорового исполнительства, его исторического развития, эстетической и педагогической значимости, а также роли в современном обществе. Особое внимание уделяется актуальным проблемам, с которыми сталкивается хоровое искусство в условиях глобализации, массовой культуры и цифровых технологий. Результаты исследования показывают необходимость обновления системы музыкального образования и внедрения инновационных подходов в развитие хорового исполнительства.

**Ключевые слова:** хоровое исполнительство, музыкальное искусство, коллективное пение, хоровая педагогика, культура, современные проблемы.

**Annotation.** This article provides a scientific analysis of choral performance art, its historical development, aesthetic and pedagogical significance, as well as its role in contemporary society. Special attention is paid to the current challenges faced by choral art under the conditions of globalization, mass culture, and digital technologies. The research findings highlight the importance of improving music education systems and applying innovative approaches to the development of choral performance.

**Keywords:** choral performance, musical art, collective singing, choral pedagogy, culture, contemporary challenges.

### Kirish

Xor ijrochiligi san'ati insoniyat musiqiy tafakkurining eng qadimiy va ijtimoiy ahamiyatga ega shakllaridan biri hisoblanadi. Jamoaviy ovoz uyg'unligi, musiqiy intizom va estetik birlik xor san'atining asosiy xususiyatlari bo'lib, u asrlar davomida diniy, marosimiy va dunyoviy hayot bilan uzviy bog'liq holda rivojlanib kelgan. Xor ijrochiligi jamiyatda musiqiy madaniyatni shakllantirish, insonlarning estetik didini rivojlantirish va jamoaviylik ruhini mustahkamlashda muhim vosita bo'lib xizmat qiladi.

Bugungi kunda xor san'ati musiqiy ta'lim tizimining ajralmas qismi sifatida qaraladi. U nafaqat professional musiqachilarni tayyorlashda, balki umumta'lim muassasalarida o'quvchilarning musiqiy va ma'naviy tarbiyasida ham muhim ahamiyat kasb etadi.

Shunga qaramay, zamonaviy davrda ommaviy madaniyatning kuchayishi, individual ijrochilik shakllarining ustunlik qilishi va texnologik jarayonlarning tezlashuvi xor ijrochiligi san'atining rivojiga ma'lum darajada salbiy ta'sir ko'rsatmoqda.

Mazkur maqolaning asosiy maqsadi xor ijrochiligi san'atining hozirgi holatini ilmiy tahlil qilish, mavjud muammolarni aniqlash va ularning yechim yo'llarini muhokama etishdan iborat.

### **Tahlil va Natijalar**

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, xor ijrochiligi san'ati hozirgi kunda bir nechta asosiy yo'nalishlarda muammolarga duch kelmoqda. Eng avvalo, yoshlar orasida xor faoliyatiga bo'lgan qiziqishning pasayishi kuzatiladi. Buning asosiy sababi sifatida ommaviy axborot vositalari va ijtimoiy tarmoqlarda yakka ijrochilik, estrada va shou elementlariga boy musiqiy mahsulotlarning ustunlik qilishi ko'rsatiladi. Natijada jamoaviy ijrochilik shakli sifatida xor san'ati yoshlar uchun kamroq jozibador bo'lib qolmoqda.

Ikkinchi muhim natija xor ijrochiligi bilan shug'ullanuvchi mutaxassislar, xususan, malakali dirijyorlar va xor pedagoglarining yetishmovchiligi bilan bog'liq. Ko'plab ta'lim muassasalarida xor mashg'ulotlari ikkinchi darajali faoliyat sifatida qaralib, yetarli e'tibor va metodik ta'minot bilan ta'minlanmayotgani aniqlandi. Bu holat xor ijrochiligi sifatining pasayishiga olib kelmoqda.

Shuningdek, moddiy-texnik bazaning yetarli emasligi ham sezilarli muammo sifatida namoyon bo'lmoqda. Xor jamoalari uchun mos akustik sharoitga ega mashg'ulot xonalari, sifatli notalar va zamonaviy texnik vositalarning yetishmasligi ijrochilik darajasiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Ayniqsa, qishloq hududlaridagi ta'lim muassasalarida ushbu muammo yanada keskinroq namoyon bo'ladi.

Natijalar shuni ko'rsatadiki, xor san'ati rivojida an'anaviy yondashuvlar bilan cheklanib qolish uning zamonaviy musiqiy makondagi raqobatbardoshligini pasaytirmoqda. Zamonga mos innovatsion shakllar va uslublarning yetarli darajada joriy etilmasligi xor ijrochiligining ommaviylashuviga to'sqinlik qilmoqda.

### **Muhokama**

Olingan natijalar xor ijrochiligi san'atining bugungi kundagi muammolari kompleks xarakterga ega ekanini ko'rsatadi. Ushbu muammolarni faqat musiqiy yoki pedagogik doirada emas, balki ijtimoiy-madaniy jarayonlar bilan bog'liq holda ko'rib chiqish lozim. Jamiyatda individual muvaffaqiyat va tezkor mashhurlikka intilish kuchaygan sari, jamoaviy ijod shakllariga bo'lgan e'tibor kamayib bormoqda. Bu esa xor san'atining ommaviy qabul qilinishiga bevosita ta'sir ko'rsatmoqda.

Muhokama jarayonida xor repertuarini yangilash masalasi alohida ahamiyat kasb etadi.

An'anaviy klassik asarlar bilan bir qatorda zamonaviy musiqiy yo'nalishlar, milliy va jahon musiqasi namunalarini xor ijrochiligiga moslashtirish yoshlar qiziqishini oshirishga xizmat qilishi mumkin. Bunda xor san'atining estetik mezonlarini saqlagan holda yangicha ijodiy yondashuvlarni qo'llash muhimdir.

Bundan tashqari, raqamli texnologiyalarning xor ijrochiligiga integratsiyasi muhim muhokama obyekti hisoblanadi.

Virtual xor loyihalari, onlayn mashg'ulotlar va raqamli platformalar orqali chiqishlarni ommalashtirish xor san'atining zamonaviy shakllarini rivojlantirish imkonini beradi. Bu jarayon xor ijrochiligini keng auditoriyaga yetkazish va uning nufuzini oshirishga xizmat qilishi mumkin.

Pedagogik jihatdan esa xor rahbarlari va dirijyorlarining kasbiy malakasini oshirish, zamonaviy metodik qo'llanmalar yaratish va tajriba almashish tizimini yo'lga qo'yish muhim hisoblanadi. Aynan ushbu omillar xor san'atining barqaror rivojlanishini ta'minlashda hal qiluvchi ahamiyatga ega.

#### **Xulosa**

Xulosa qilib aytganda, xor ijrochiligi san'ati bugungi kunda murakkab va ko'p qirrali muammolar bilan yuzma-yuz kelmoqda. Ushbu muammolarni hal etish xor san'atiga yangicha yondashuv, ta'lim tizimida unga bo'lgan e'tiborni kuchaytirish va zamonaviy texnologiyalar imkoniyatlaridan samarali foydalanishni talab etadi. Xor ijrochiligini rivojlantirish nafaqat musiqiy san'atni, balki jamiyatning ma'naviy va madaniy taraqqiyotini ham qo'llab-quvvatlashga xizmat qiladi.

#### **Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:**

1. Abdurahmonov R. **Musiqqa pedagogikasi asoslari**. – Toshkent: O'qituvchi, 2018. – 256 b.
2. Axmedov B. **Xor san'ati va dirijyorlik mahorati**. – Toshkent: Musiqqa, 2016. – 198 b.
3. Karimov S. **Musiqiy ta'lim nazariyasi va amaliyoti**. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2020. – 312 b.
4. Mamatqulov N. **O'zbek xor san'ati tarixi**. – Toshkent: Akademnashr, 2015. – 184 b.
5. Ortiqov A. **Vokal-xor ijrochiligi metodikasi**. – Toshkent: San'at, 2019. – 220 b.
6. Sultonova M. **Musiqqa ta'limida innovatsion yondashuvlar**. – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2021. – 176 b.